

Johan Gråberg
Tfn 010-223 92 27

Näringsdepartementet
103 33 Stockholm

Yttrande över betänkandet Service i glesbygd

Länsstyrelsen i Gotlands län har beretts möjlighet att lämna synpunkter på betänkandet Service i glesbygd (SOU 2015:35).

Sammanfattning av Länsstyrelsens synpunkter

- Länsstyrelsen ser positivt på förslaget till nya kompletterande stöd till dagligvarubutiker i glesbygd. Det finns dock behov av undantag från kriterierna när regionala serviceprogram eller andra analyser visar på särskilda behov.
- Förslaget att lägga ansvaret för stöden på aktörer med regionalt utvecklingsansvar, samtidigt som länsstyrelserna i det nya Landsbygdsprogrammet ansvarar för investeringsstöd för service, kan innebära en otydlighet kring det samlade stödet för service i glesbygd.
- Länsstyrelsen stödjer betänkandets förslag om åtgärder för att stärka och samordna statliga bolags servicenivå i glesbygd bl.a. genom att Tillväxtverket samlar de statliga bolagen för diskussioner om samordningsmöjligheter. Det finns behov av fler ombud för statliga bolag i glesbygd. Dock bör betänkandets förslag om att ombud för statliga bolag ska finnas vid samtliga butiker som mottar det nya stödet vara mer flexibelt, eftersom dessa butiker kan ha en mycket begränsad efterfrågan på olika typer av service.
- Länsstyrelsen anser att god samordning mellan aktörer på olika nivåer är nödvändigt för att uppnå ett effektivt stödsystem för service i glesbygd.

Behovet av stöd till kommersiell service i glesbygd

Sedan lång tid är trenden att befolkningen minskar på landsbygden och därmed minskar underlaget för att upprätthålla en god kommersiell service. På Gotland har två tredjedelar av socknarna haft en vikande befolkningsutveckling de senaste tio åren.

I en utvärdering av Region Gotlands serviceprogram för perioden 2009-2013 framgår att nuvarande tillgänglighet till både dagligvarubutiker och tankstationer är god. Det finns dock flera orter med bara en butik eller tankstation, vilket utgör en sårbarhet för framtiden.

Länsstyrelsen har konstaterat att det brister i tillgången till grundläggande betaltjänster på den gotländska landsbygden och därför har insatser genomförts för att

öka tillgängligheten. Det finns behov av fortsatt stöd och insatser för att säkerställa tillgången till dessa tjänster.

Länsstyrelsen anser att det är nödvändigt med ett väl fungerande stödsystem för att medborgare och företagare ska ha god tillgång till service och för att säkerställa attraktivitet och utvecklingskraft i hela landet.

Länsstyrelsen vill också föra fram att de analyser som görs av tillgänglighet och behov utgår från att alla människor har tillgång till bil. Ökad hänsyn behöver tas till hur t.ex. kollektivtrafik och färdtjänst är utbyggd på regional och lokal nivå. Detta för att säkerställa framför allt kvinnors, unga och äldre människors tillgänglighet till service, vilka i högre utsträckning än andra grupper använder sig av kollektivtrafik.

Förslag till nya kompletterande stöd

Betänkandet innehåller förslag till två nya kompletterande stöd till dagligvarubutiker i glesbygd. Länsstyrelsen ser positivt på utformning av och kriterier för dessa stöd. Det finns dock behov av undantag från kriterierna när regionala serviceprogram eller andra analyser visar på särskilda behov. Betänkandet föreslår som kriterier för stöd bl.a. minst 15 kilometer till närmaste butik och en årlig omsättning som inte överstiger 11 miljoner kronor. Det regionala serviceprogrammet för Gotland anger att stöd prioriteras till serviceställen där avståndet till annat serviceställe överstiger 12 kilometer. Det finns exempel på dagligvarubutiker på Gotland som har en årlig omsättning överstigande 11 miljoner kronor, men där merparten genereras under turistsäsongen på sommaren. Här skulle ett stöd vara relevant för att säkerställa service även under lågsäsong.

På Gotland har Region Gotland regionalt utvecklingsansvar och kommer därför att ansvara för att hantera de nya stöden om de genomförs. Förslaget att lägga ansvaret för stöden på aktörer med regionalt utvecklingsansvar, samtidigt som länsstyrelserna i det nya Landsbygdsprogrammet 2014-2020 ansvarar för investeringsstöd för service, kan innebära en otydlighet kring det samlade stödet för service i glesbygd.

Statliga bolags ombudsverksamhet

Flera statliga bolag har ett viktigt samhällsuppdrag att ge likvärdig tillgång till service i hela landet. I betänkandet behandlas Apoteket och PostNord, som svarar för grundläggande kommersiell service, samt Svenska Spel och Systembolaget, vars verksamheter bidrar till dagligvarubutikers attraktivitet.

Länsstyrelsen stödjer betänkandets förslag om åtgärder för att stärka och samordna dessa bolags servicenivå i glesbygd bl.a. genom att Tillväxtverket ansvarar för att samla statliga bolag för diskussioner om samordningsmöjligheter. Det finns behov av fler ombud för statliga bolag på den gotländska landsbygden. Dock bör betänkandets förslag om att ombud för statliga bolag ska finnas vid samtliga buti-

ker som mottar det nya stödet vara mer flexibelt, eftersom dessa butiker kan ha en mycket begränsad efterfrågan på olika typer av service. De nämnda bolagen har också sina egna kriterier för beslut om etablering av ombudsverksamhet.

Samverkan för utveckling av servicelösningar i glesbygd

Det är många aktörer på olika nivåer som kan bidra till service i glesbygd. De nya stöden till dagligvarubutiker föreslås administreras av utvecklingsansvariga aktörer. Länsstyrelserna får i det nya Landsbygdsprogrammet ansvar för visst stöd till service. Statliga bolag kan genom ombud trygga service och attraktionskraft i glesbygd. Kommunerna har ansvar för den kommunala servicen, kunskapsunderlag, m.m. Det är nödvändigt med god samordning mellan involverade aktörer för ett effektivt stödsystem för service i glesbygd. Tillväxtverket har här en viktig uppgift att samordna aktörer, sprida kunskap och initiera samverkansprojekt.

Beslut i detta ärende har fattats av landshövding Cecilia Schelin Seidegård efter föredragning av handläggare för regional tillväxt Johan Gråberg. I ärendets handläggning har även handläggare inom Landsbygdsprogrammet Caroline Gränefjord och länsassessor Morten Spencer deltagit.

Cecilia Schelin Seidegård

Johan Gråberg